

Theophili Raynavdi Societatis Iesv Theologi, Opera Omnia

Tam hactenus inedita, quàm alias excusa, longo Authoris labore aucta & emendata : Accessit Tomvs Integer Complectens Indices Septemdecim in vniversum Opus, omnium quotquot prodierunt locupletissimos, Qvibus Absolvts Divinae Av Humanae Eruditionis Thesaurus Orbi literato aperitur ; Adiectus est ...

Raynaud, Théophile

Lugduni, 1665

VIII. Christus, Martyr Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79582](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79582)

CAPVT VIII.

Christus, Martyr Dei.

112 NIS quidem qui veritati attestatur, martyr, seu testis haberi ac dici potest, ut obseruat Origenes tom. 5. in Ioannem ad illud, *hic venit in testimonium*, qua ratione bene multos Christi testes addens Pet. Damiani serm. de Epiph. Quin etiam Origenes ibidem obseruat ipsummet Deum in ea generalitate martyrem esse, quod confirmat ex cap. 44. Esaie, ubi Propheta in persona Dei sic loquitur. *Estote mihi testes, & ego testis dico Dominus Deus, & filius quem dedi.* Concludit itaque Origenes. [Quilibet testificatur de veritate, tum verbis tum operibus, quomodounque favens illi, is iure testis dicendus est.] Subdit tamen, hanc nimis latam vocis notionem; & communi usu Ecclesie, restrictam esse aduersum genus testium. [Sed iam (inquit) fraternitatis morem, qui admiratione prolepti sunt, (nempe affectum eorum qui vique ad mortem certant pro veritate, vel fortitudine,) eos propriè solos nominant martyres, seu testes, qui sui ipsorum sanguinis effusione, diuini cultus mysterio testimonium reddidere.] Inter hos presè dictos Dei martyres, veritati reuelata morte sua attestatos, numerandus in primis est [Christus Dominus, de quo fuscè iam actum est in Tractatione de martyrio parte 4. cap. 4. Hic breuiter, & nonnullis aliis testimoniis SS. Patrum veritatem ibi traditam confirmabimus, & acceptionem nonnullam lucis, ad hoc Christi decus faciemus.

Christus, Martyr, ex Patribus.

118 Christum itaque martyrem, (quod Patres laudasse dixit Pamelius ad lib. Cyprianum tributum de dupl. martyrio num. 5.) nuncupant quatuordecim Patres à nobis loco citato prolatis. Nempe Origenes, Cyprianus, Ambrosius, Nazianzenus, Ephrem, Augustinus, Maximus, Damascenus, Rupertus, Richardus Victorinus, & Seruus Dei Episcopus Afer. Quibus nunc addo hos paucos. S. Irenaeus lib. 4. cap. 5. quem locum descripsit S. Augustinus lib. 1. contra Iulian. c. 2. [Adhortatur Paulus, dicens non aliter saluari homines ab antiqua serpentis plaga, nisi credant in eum qui secundum similitudinem carnis peccati in ligno martyrij exaltatus à terra, & omnia traxit ad se & viuificauit mortuos.] Constantinus Magnus orat. ad SS. cœtum c. 12. Christum nominat *martyrem*. Eusebius Pamphili, in Concilio 1. Nicæno (apud Alphonsum Pisanum lib. 2. Conc. Nicæni pag. 124.) disputans cum Phadone philosopho, hæc verba habet. [Factus est homo propter dispensationem: propter ipsum prophetæ, propter ipsum Apostoli, propter ipsos martyres, Prophetæ propter eum qui dispensatorie missus, & Apostolus factus est. Martyres propter eum,

dem protomartyrem.] Similiterque Gregorius Nazianzenus præter loca annotata citato capite, disertè orat. 39. enumerans multiplices baptismi membra, quarto loco proponit illud quod martyrio & sanguine comparatur, quo ipse quoque Christus baptizatus est. Vbi Nicetas notat alludi ad illa Christi verba de sua passione, Marci 10. *potestis bibere calicem quem ego bibo, aut baptismo quo ego baptizor baptizari.* Et ad illud Luca 12. *Baptismo habeo baptizari, & quomodo conlaris usque dum perficiatur.* Nominibus autem calicis & baptismi, designari in scriptura martyrium, res est vulgatissima. Et ratio peti potest ex Origene tract. 12. in Marth. & ex S. Maximo hom. 1. de S. Cypriano, Idem Nazianzenus orat. 6. ait, [martyres etuore purgatos Christi sacrificium sibi imitandum proposuisse.] quod planè est Christum agnoscere martyrem, cum aliqui passim dicuntur martyres, non nisi ex Christi imitatione statuuntur martyres. Disertè S. Chrysostomus homil. 1. de ieiunio, paucis illis verbis. [Martyr pro illo fias, qui pro te Martyr factus est.]

Eadem perspicue S. Paulino mens fuit, epistola 12. cum Christum Sanctum sanctorum, Dominorum Dominum, & *martyrem martyrum* nominat: nisi quod rationem reddens illius appellationis, significat testimonium à quo Christum appellat martyrem, non perhiberi Deo sed martyribus ipsis. Sic enim scribit, reddens rationem collocandarum reliquiarum SS. Martyrum Fundis, in Basili vita, (ita enim homo ubique humilis appellat,) abs se fundata. [Hanc quoque basiliculam, de benedictis Apostolorum & martyrum reliquiis sacri cineres in nomine Christi Sanctorum sancti, & martyrum martyris, & Dominorum Domini, consecrabant. Ipse enim Christus testatus est, se vicissim confessorum suorum confessionem futurum.] Hoc tamen non obstat quominus denominatio martyris Christo tributa à S. Paulino, deducta potius sit à testimonio quod Patri reddidit; etiam si ratio consecrandi in Christi nomine sub martyrum honore ad eam factam, ducatur ex claritate martyribus à Christo promissa, quæ ab ipso Christo exhiberi videtur, cum templis in eius vniuersi honorem consecrabilibus, adscribi suorum martyrum nomina, ratum habet, ad conciliandam eis gloriam: & ut eo muto testimonio linguis omnibus vocatione, prodar quanti apud eum sit confessio martyrum, coram hominibus generosè obita.

Aspiratur S. Bernardus serm. 47. in Cant. vestigans diuersas rationes cur Christus dictus sit *flos campi*, hanc habet præter ceteras, quod flos sit martyrium; nec flos horti sed campi: nam flos in campo, expositus est transeuntium manibus, ac si lubeat conculationi. [Igitur benè (inquit) in campo martyrium, dum martyres ludibrio omnium exponuntur, spectaculum facti hominibus & Angelis. Nonne illorum miseranda vox est in palmo, *Facti sumus opprobrium vicinis nostris, subianatio & illusio his qui in circuitu nostro sunt.* Mox hæc ad Christum accommodans, addit, [Christus flos campi, martyr, martyrum corona, martyrij forma. Denique foras ciuitatem eductus est, extra castra passus est, in ligno eleuatus est, spectandus

hominibus, subannandus ab hominibus.] prosequitur longa oratione causam cur Christus se florem campi dixerit, non florem horti; quod poterat sibi tribuere ob purissimam natiuitatem in horto concluso: & aequè se dicere poterat, florem thalami, ob ipsos ubi in thalamis assolet, bonorum operum flores, in omni loco ac tempore. Causam igitur præ electæ denominationis illius, *egros campos*, refert S. Bernardus ad expectationem martyrij Christi, quod celebrari, & vel ipso suo nomine ingeri oculis nostris, desideret; ut virgemur ad imitandum, eiusque exemplo pugnandum in campo; & martyrium saltem incruentum obire provocemur. Rupertus lib. 7. in Genes. cap. ultimo, lapidem positum in titulum à Iacobo simul & Labane, cui superaggestus est lapidum acruus in testimonium, interpretatur Christum, martyrum principem, cui superstructi sunt martyrum aggeres. Nec dissimiliter symbolum veteris Ecclesiæ Alamannicæ, hæc præter cetera habet de Christo, quibus martyr celebratur. [Credo martirizatum esse, cruci affixum, in eaque mortuum.] Extat tomo 2. antiquit. Alamannicarum. Altissimodorensis quoque, Christi martyrium confirmat ex sensu vniuersalis Ecclesiæ, quam ait sic canere in antiphona de martyribus. [Filiæ Hierusalem venite, & videte martyrem Christum cum cotona,] atque Christum esse martyrem dilectionis summæ, qua Deus Pater mundum dilexit. Id enim Christus orbi attestatus est. Ita Allisiodorensis l. 3. summæ tract. 7. c. de fortitudine q. 2.

Et ex ratione.

230 Frustra in conquirendis pluribus huius veritatis testimoniis, operam perderem; cum ratio potentissima eam manifestè stabilit. Martyrem enim præse ac propriè vocamus, qui veritati reuelatæ attestatur & pro ea confessione, vitam ponit. Vtrumque enim necessarium est ad verum martyrium. Nam si quis innocens damnetur per calumniam, poterit quidem ea mors excepta patienter, magni meriti esse sementis; non tamen ad conciliandum veri martyrij decus sufficiet. Si quis item pro veritate philosophica, etiā morali, nulla intermissa reuelationis supernaturalis mentione, mortem oppetatur martyr nequaquam erit. Mortis denique expers perpassio incommodum pro veritate reuelata, etiam si ad martyrij veri præludium sit satis, non tamen ad consummationem: eamque veri & præse dicti martyrij rationem, quæ sita est in conuehenda martyrij portione gratiæ sanctificantis ex opere quasi operato, huc ultra mensuram gratiæ dispositionibus quatenus actibus bonis ac meritoris rependendam, & iure ad gloriam ei gratiæ commensam, ac prærogatiuam specialem laureolæ. Potest autem ea mortis ob veritatem reuelatam exceptio, vel ab hoste Christi inferti vel à causis naturalibus immitri, inter exercendum opus Deo gratum ex Christianis regulis; non ignorando quid ex eo reuelatæ virtutis opere, tunc immineat. Id enim est attestari veritatem reuelatam, & pro ea aequè occumbere, ac si mors ab hoste inferretur. Proindeque Deo non minus probatur, nec minus præmio dignum vide-

tur. Actum de ea re est plene tota parte 3. operis de martyrio, ubi probatum est, & ex perantiquo Ecclesiæ sensu ac Doctorum suffragiis & rationibus solide confirmatum, eos qui ex Christiana charitate proximis peste contactis iuuandis immoriuntur, esse verè ac præse martyres. Quam non quidem nostram, sed à nobis tamen non indiligenter expositam opinionem, grauissimis Doctoribus, & hic in Gallia, & in Italia, Hispania, Germania, Belgio, quorum penes me sunt testimonia verbis amplissimis collaudatam, quispiam Lyfiska appetit, sed veritati tutela non desuit.

Iam verò nihil eorum quæ ad veri ac præse dicti martyrij rationem postulari diximus, Christo defuisse, perspicuum est. Non siue vulgatum martyrij titulum attendamus, mortem scilicet pro veritate reuelata à fidei hoste illatam, siue exceptam pro charitate in proximis, uterque splendidissime in Christo micuit. Sanè illatæ à Iudæis Christo mortis, quantum est ex malignitate Iudæorum ea fuit causa primaria, quod se Christus diceret filium Dei, eique aequalem; qua nulla est inter Christianas veritates sublimior, nulla ad fidei martyrium accommodatior. Martyrij verò charitatis illustrissimum exemplar Christus fuit; quandoquidem non ad vnum aut alterum hominem extremæ cladis subducendum vitam prodegit; sed iacentem & miserabiliter prostratam vniuersorum hominum massam, factus ipse perspicua, eripuit de interitionibus eorum, qua nullam cogitari posse maiorem charitatem, certum est ex eiusdem Christi oraculo.

231 Fuit igitur Christus verè ac propriè martyr. Et quanquam gratiæ ex opere operato per mortem accipiendæ capax non erat, eo quod plenus esset gratia ab initio, nec ei plenitudini adici quicquam progrediente tempore dignitas Christi pateretur: Tamen id totum in Christo fuit, vi cuius supposita diuina promissione, accessit martyribus gratia, cum ventum est ad certum temporis articulum sub mortem: ita ut si non stetit per Christi dignitatem, & præcessisset diuina lex quæ ab ipsomet Christo pro aliis martyribus posita est, debuisset ei ex opere quasi operato conferri gratia, eique respondens gloriæ essentialis accessio: cum libera mortis exceptio ad obsignandam veritatem reuelatam, quæ est tota ratio conferendæ martyribus gratiæ ac gloriæ martyrio propriæ, habuerit in Christo locum, nec ea præmia exclusit à Christo, defectus illorum quæ sunt ex parte subiecti requisita, ut obtingat remuneratio: sed vbertas secundum regulas æternæ sapientiæ incapax clementi, seu noui præmij. Vnde nihil derogari dignitati perpassionis à Christo exceptæ, eiusque feracitati ad gratiam & gloriam nouam subiecto idoneo conuehendam, perspicuum est. Quod tamen aliqui, sicut gratiæ & gloriæ essentialis martyribus propriæ mensuram Christo negamus; ita & aureolam (quam vocant, & ei negandam contendunt, improbauius p. 2. opus de martyrio cap. 6. num. 33. Argumentum quo ineptus quidam concionator referente Turrianus disp. selectarum parte 2. disp. 3. dub. 4. negauit Christum esse martyrem; nempe quod Christus non sit mortuus pro fide cum ea ca-

eruerit; est argumentum ridiculum. Satis enim est, quod sit mortuus pro veritate supernaturali, & obiecto fidei nostræ, etiam si non suæ, reuera fide caruerit.

Christus martyr pro omnibus.

232 Nec verò quod vnum hactenus tradidi, vtrum duntaxat est, fuisse Christum verè ac propriè martyrem; sed etiam præ alijs omnibus id decus est consecutus, vt merito S. Ambrosius in psalmo 118. serm. 5. v. 2. Christum nominet *magnum testimonium*, id est antonomasticè testem & martyrem sensus D. Ambrosij esse videtur, habere Deum plurima testimonia, id est plurimos testes. Nam & testimonium habet à rebus omnibus naturalibus, iuxta illud *non reliquit seipsum sine testimonio*. Omnia quippè creata attestantur diuinis perfectionibus. Testimonium item speciatim habet ab Angelis bonis, qui Deo famulantur in omni humilitate & subiectione. Sed & Angeli mali (studeant licet) coguntur testificari quia ipse est solus Deus, & solus Dominus, & deprehendi potest quotidie cum flagellantur, vt Tertullianus in apolog. & alij patres vrgent. Hominum Plerique vita & factis, nonnulli etiam voce, testimonium perhibent Deo. Non pauci, sed eximij, sanguine suo fuso, testificationem vocis obsequant, quos ideo *ad testandum* testes vocamus, hoc *martyres*. Hæc tamen omnia minuta & exigua sunt testimonia, præ illo magno testimonio est Christus ipse.

Aicbam hanc videri mentem S. Ambrosij, cui concinit qui omnes alios martyres secundas victimas vocauit. Nazianzenus carm. de vita sua. Et sanè vt S. Anselmus lib. 2. cur Deus homo cap. 19. rectè perpendit, ea in parte singulariter fuit Christus, quod [nullus vnquam homo præter illum, Deo dedit quod aliquando necessitate perditurus non erat; aut soluit quod non debebat. Ille verò sponte patri obtulit, quod nulla necessitate vnquam amissum erat; & soluit pro peccatoribus, quod pro se non debebat. Quapropter ille magis dedit exemplum, vt vnusquisque, quod aliquando incunctanter amissurus est, pro se ipso reddere Deo, cum ratio postulat, non dubitet; quia cum nullatenus aut pro se indigeret, aut cogetetur, pro alijs, quibus nihil nisi pœnam debebat, tam pretiosam vitam, immò se ipsum, tantam scilicet personam, tanta voluntate dedit. Eaquè ex causa, Christum D. Anselmus iure anteponebat omnibus, qui ad honorem Dei; propter iustitiam aut virtutem, fortiter occubuerunt. Deinde nihil in Christo pendente vacauit à martyrio, vt rectè pronunciauit. Gul. Paris. lib. de legibus cap. 28. *ad finem*. Reuera enim & anima Christi suum subiit internum martyrium; quo prodidit sanguis præ angore effusus in ipso passionis vestibulo; & corporis partes omnes, suo quæque peculiari cruciatu vexatas, testimonium perhibuerunt veritati; ad quod se natum esse, & corporis lacernam induisse, ipse de se Christus professus est.

233 Nec verò in Christo duntaxat cruciulmo spectandum est eius martyrium; sed

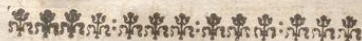
quod Petrus Damiani serm. XI. est de Annunc. Deip. rectè notauit, ab ipso ortu pannis vilissimis inuolutus, & præ sepio durissimo reclinator; iam ex tunc sanctissimis membris legem martyrij præfigebat. Quare consummatio quidem martyrij Christi, facta est in cruce; sed exordium martyrij, idem quod vitæ fuit. Rectissime enim auror Tractatus de passione Domini, apud Bernardum cap. 5. dixit [passionem, non illum diem vnum appellamus, quo mortuus fuit, sed totam vitam illius. Tota enim vita Christi, crux fuit, & martyrium.] Et cap. 35. proposita effusione sanguinis Christi in circumsione. [Audiant (inquit) & intelligant, tam pueri teneri, quam puellæ; & frequenter eorum mentibus inculcet matrum Martyrium innocentis Iesu. Vnde & Esaias de natiuitate eiusdem Iesu Christi loquens; Puer (inquit) natus est nobis, & filius est nobis; cuius imperium super humerum eius; Crucem quam imperij nomine significauit, natiuitati statim adiungens; quia profectò à natiuitatis exordio, passio crucis simul exorta est.]

Vsu doctrinæ.

234 Nihil conuenientius ad obligandam hanc Christi martyrij expressionem, graui oratione Clementis Romani 5. constituit. c. 5. vbi ad martyrium adhortans Christianos, proponit exemplum Christi tanquam magistri. Nam & Christum, *martyr magistrum* nominat S. Irenæus lib. 3. cap. 12. Ad tanti ergo magistri doctrinam, auidè omnibus habuendam, hortatur in hunc modum Clemens. [Iustum est vt sit vnus quisque perfectus, sicut magister suus. At Magister propter nos verberatus est, blasphemias, & probra, magna tolerantia pertulit, sputis aspersus est, colaphis & alapis cæsus, & post verbera cruci affixus; aceto & felle potatus, & consummatus omnibus quæ scripta erant, dixit Deo & patri *In manus tuas commendo spiritum meum*. Quamobrem qui optat esse illius Discipulus, æmuletur illius certamina, imitetur illius patientiam.] Sic nimirum, qua ratione etiam in altissima Ecclesiæ paces est, incurrenti martyrij decora, generosi quique adipiscuntur.

Grauius S. Chrysostomus hom. 47. in Acta in mor. exponit quantopere imitatione anteriorum martyrum, atque adeo etiam Christi martyrum principis, obstringamur nos quoque ad martyrium, id est ad præstandum Christo testimonium; non tam voce, quam vita laudaret nominatim Beati Pauli martyrium, sue testimonium, tum subdit. [Tales & nos oportet esse testes, & non prodere ea quæ concredita sunt nobis. Non de solis dogmatis, sed etiam de vita loquor. Vide enim quid vidit, quidque audiuit. Testatur cunctis mortalibus, & nihil prohibuit illum. Et nos audiuius quod est resurrectio & innumera bona. Igitur debemus hoc testificari omnibus hominibus. Ac dicet quis, nonne testificamur & credimus? Quomodo, dum contraria agimus? Dic' oro mihi, si quis se diceret Christianum, deinde deficiens saperet Iudaica, numquid sufficeret testimonium illud? Minime. Nam ab operibus testimonium

testimonium quaerent. Ita certe & nostra est causa. Si dicimus quod resurrectio est, ac innumera bona; deinde etiam contemnimus ea, & indignè hac praesentia praeligimus, quis nobis crederet? Omnes enim animaduertunt non quae dicimus, sed quae operamur. *Testis eris*, inquit, *apud omnes homines*. Non apud domesticos duntaxat, sed etiam apud infideles. Testium enim est persuadere, non scientibus sed nescientibus. Fiamus igitur fide digni testes. Quomodo autem erimus fide digni testes? A vita. Insidiabantur illi Iudaei, insidiantur nobis passiones quae iubent non annuciare testimonium. Sed ne pareamus. Testes sumus à Deo missi. Iudicatur apud homines quosdam, Deus non esse Deus. Misit nos testificatos sibi. Testificemur & persuadeamus contententibus. Si non testificabimur, sumus & nos erroris illorum rei. Si autem saecularium negotiorum iudicio non suscipitur testis multis flagitiis notatus; multo magis hic, ubi de talibus rebus consideratur. Nos dicimus quod audiuerimus Christum, & crediderimus his quae annunciauit. Dicunt illi, ostendite hac per opera. Vita vestra contraria, testatur quod non creditis? Vultisne ut vscarios auaros, & rapaces videamus? Ut lugentes, plorantes, edificantes, omniaque agentes, quasi nunquam morituros? Si igitur quod moriamini non creditis, quare nihil certius, quomodo vobis credam testantibus? Sunt enim multi homines sic affecti, quasi nunquam morituri. Nam cum in longa senecta incipiunt extruere, quando mortem asfuturam putabunt? Non parua poena nobis quidem ad confessionem vocatis, sed testari non valentibus ea quae vidimus. Vidimus & nos oculis Angelos, & manifestius eis qui viderunt. Igitur testificabimur Christo. Etenim non illi soli martyres, sed etiam nos. Eapropter illi dicuntur martyres, quia quum iuberentur confiteri, omnia sustinuerunt, ut veritatem dicerent. At nos quando affectiones nostrae iubent confiteri, succumbimus. Aurum dicit, dic quod Christus non est Deus; Ne igitur audi tu, quasi Deum, sed contemne illius praecepta. Concupiscentiae malae, idem dicunt, sed tu ne persuadere: ita fortiter, ne etiam de nobis dicatur, *Deum confitentur scire, operibus autem negant*. Hoc enim non est testimonium sed aduersariorum. Et quod alij quidem negant, non est mirabile: quod autem nos qui ad confessionem vocati sumus, negamus, valde graue est, & onerosum.]

CAPVT IX.

*Christus, Apostolus, sive
Angelus Dei.*

²³⁵ **A**postolatum Christi pro Patre, celebravit Paulus Hebr. 3. verbis illis. *Considerate Apostolum & Pontificem confessionis nostrae Iesum, qui fidelis est ei qui fecit illum*. Ad quae verba, creditus Anselmus obseruat, meritò Apostolum tacuisse

in fronte huius Epistolae ad Hebraeos, solitam epigraphem, *Paulus Apostolus*. Quod enim sciret, Christum Hebraeorum Apostolum fuisse, non ausus est titulum sibi Apostoli, ad eodem Hebraeos, arrogare. Id quod Clemens Alexandrinus in libro Hypotyposeon ex Beato quodam Praesbytero refert, cuius haec verba descriptit Eusebius 6. hist. cap. 11. [Quoniam Dominus ipse, Apostolus Patris sui Omnipotentis ad Hebraeos missus fuit, Paulus quia erat ad gentes missus, modestè quidem, cum ad Hebraeos scriberet, se Apostolum Hebraeorum non inscripsit, partim propter honorem quem Domino Hebraeorum Apostolo tribuebat; partim ne cum gentium praeco & Apostolus esset, praeter officium, ad Hebraeos scribere videretur.] Et potuit etiam iuuare ratio quam ex se Clemens praemisera, nempe exacerbatio Iudaeorum in Paulum, ob quam nihil scribendo fuisse profecturus, si nomen suum & Apostolatam, inscripsisset fronti epistolae. Quamuis autem haec rationes, ex Pauli Apostolatu ad gentes, & Hebraeorum in eum exulceratis animis, admodum verisimiles sint; tamen nihil vetat, imo longè probabilissimum est, eam quoque aliam causam, petitam ex modestia Pauli & reuerentia in Christi Apostolatam intercessisse, ut Beatus ille Presbyter, & creditus Anselmus asseruerunt. Nec obscure insinuat in cognomine *Apostoli*, quod in actu signato tribuitur Christo in hac Epistola, ut obseruasse creditum Anselmum retulimus.

Loca varia pro Christi Apostolatu.

²³⁶ Ad hunc ipsum Pauli locum, Theodoretus in confirmationem Apostolatus Christi Domini, profert illud ad Galat. 4. *ubi venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum*. Et eodem iure allegari possunt omnia loca, in quibus Christus se à Patre missum, profertur. Quod enim S. Chrysostomus hom. 5. in ad Hebraeos animaduertit, Paulus Christum *Apostolum* vocat, propterea quod missus est. Omnes ergo scripturae, quibus Filij à Patre missi proponitur, Apostolatu Christi astipulantur. Nec omittendum, elegans quoque testimonium ex 2. Cor. 5. ubi Paulus, datum ordini suo ministerium reconciliationis praefatus, subdit. *Pro Christo igitur legatione fungimur, tanquam Dei exhortante per nos: Rogamus pro Christo, conciliamini Deo*. His verbis Paulus Apostolatam suam, & ceterorum omnium, pronunciat vicarium esse Apostolatam Christi, ut D. Chrysostomus homilia 11. ad eam epistolam expendit. Sic enim glossat proposita Pauli verba. [Misit filium Pater exhortari, & legatione fungi apud humanum genus pro se. Quoniam autem ille oculus abiit, nos legationem suscepimus, & pro illo & Patre exhortatur vos. In tantum honorat humanum genus, quod, & filium impendit, quamuis sciret occidendum, & Apostolos nos propter vos fecit: Et ita meritò dicebat, omnia propter vos. Igitur pro Christo legatione fungimur, hoc est, illius loco. Nam nos quae illius officij sunt, suscepimus. Si autem magnam tibi hoc esse videtur, audi & sequentia per quae monstrat, quod non solum pro illo, sed & pro Patre hoc faciant. Nam propter hoc & subdidit,